

Մանգրամի Էֆեսոս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԵ ՄԻՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԵ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԵ

1866 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21 ՉՈՐՇԵՄՊԻՆՉ

ՆԻՒՄԵՐՈ 230

Մանգրամի Էֆեսոսը հաճախում է իրեն 300
փութի վերինը, սենեկի գրամիթի, բոթա փարառ տալի
իլնառն օլարադ, 200 զէ՝ օլուդ, ալթը պլլոդ 100 զէ՝ օլա-
րադ, վե նիւսիւնի տալի 50 ար փարառն ալթըլաճագ տըր :

Իւսնալթըն պէհեր սալթըր իլն, պի-
րինճի տէֆառա 5, իրնճի տէֆառա 2,
վե իւլննճիւ վե սալի տէֆառա 4
էր զուրուլ ալթըլաճագ տըր :

Մեքթուդ վե սալի, Պէյ-օլուստա տօգրու-ե-
467 նիւսիւն իւսնէտէ ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱՆՏ Թադի-
նէսինտէ, Կարադէտ 3. Փանսսեանէ կեօտէրիլէճէ տըր :

ՀԱՎԱՏԻՍԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԵ

ԳԱՆՏԻԱ ՀԱՎԱՏԻՍ

« Ավսթրիա Լոյս դու մրանիսար վարօ-
րույլա Գանտիստան դեկտեմբեր 16 թա-
րիլէ շու աթիտէրի խապէրէրի ալթըլաճագ տըր :

« Մահը հալին 11 ինտէ, Լազոս եա-
զըննտա վազը Զուրնա գարիլէսի սէքէ-
նիսի, Հանեանա կէլէրէր, Զիւպրադաքի
գու մանտաւրնտա պուլունտու գլարը հալ-
տէ քէյլէրիլի խարապ իթմիլ օլան զօր-
պալարտան քէնտիլէրիլ իւլաւ իալիլէսի
զըմննտա, Մուսթաֆա նայիլի բաշա
հալթէթիլիլնէ բէճա իլէմիլէր տիր :

« Փաշայի միւ շարիլէյ հազրէթլէրի
Արօգօրօնտան կէլմիլ օլան Մէհէմէտ
բաշանա կիտիլ մէգըլը Զուրնա գարի-
լիսինի զապլթ իլէմէսինի էմը իլէմիլ
վե Ֆիլվազըտա մէգըլը գարիլէ, զօր-
պալար թարաֆընտան զուհուրա կէլէն
ճիւզի պիր մուգալթէմէթ տէն սօնրա թէս-
լիմէ մէճպուր օլմուլ տուր :

« Զէրտասը կիւնիւ Մուսթաֆա բա-
շա հազրէթլէրի Լազոս եազըննտա պիր
ուֆադ մէվզընա ազիմէթ իթմիլ, մա-
հէլի մէգպուրտա իւլ կիւն գալմըլ, վե
շու միւտաթէթ գարֆընտա քէյլէրիլ կէ-
լիլ իգհարը իթաաթ իլէմիլէր տիր :

« Պու Լազոս վազըսը զեհտաթիլլէ
շաննը տիգդաթ տըր : Ճիւնքի Լազոս
հաճի Միլալիլնի մահէլիլ մէվուտի օլ-
մասը ճիհէթլէ. մէրգու մուլն օրտա խալ-
լիմէ թարաֆտարը պուլունմագտա
օլտուգտան պաշա, Լազոս Սէլինօ նա-
հիլէսինի պիր կէլնտի կիպի պուլուն-
մագտա տըր :

« Զօրպալար Զուրնա գարիլէսինտէն
պօվուլտու գարրնտան սօնրա, Սէլինօնա
իլթիմա իթմիլէր տիր :

« Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէրի

տիւնքի կիւն մէգըլը նահիլէյէ տա-
լիլ օլմուլ տուր : Էֆրասը նաստան պա-
զըլարն մէքթուպարնա նէգարէն, քէյ-
լիլէրտէն էքսէրի տայիլէյի իթաաթա
տալաթէթ հազըր պուլունմագտա տըր-
լար : Տիմէք տիր իգհարը մուգալթէթ
իւթէք հալթըլ էճնէպիլէր գալմըլ տըր-
վէ մէրգու ման իլն տէ պուլ գօրպալար-
լը բէք չօղա օթուրաճագ տըր :

« Կիւնտէն կիւնէ քէյլէրտէն շէհիլ-
լէրէ գէյթ կէթիլիլմէրտէ օլուպ, վե էմ-
րի թիճարէթ իսէ եափաշ եափաշ քէսպի
հաեաթը ճէտիտ իլէմէյէ պաշաճագտա
տըր :

« Սէյլէնտիլիլնէ կէօրէ, Ֆրանսա վե
ինկիլթէրրա պէյլիք կէմիլէրի հազըն-
տա օլտուղու միսիլու, ժէնէրալ-Ամի-
րալ նաւ Բուսիա պէյլիլնիլն տալի, ճէ-
զըրէյի քէնտիլ Ֆափիլեալարըլալ թէքը իթ-
մէք իսթէյէն գօրպալարը թաշմագլըլա
հիւքիւմէթի Օսմանիլէ թարաֆընտան
միւսաաաա օլունմուլ տուր :

Գարիլէ :

— Մէգըլը զապլթաա շու աթի-
տէքի մէքթուպ տալի օլունմուլ տուր :

« Մահը հալին 12 սինտէ Սֆաքեա
սուլարնտա տօլաշմագտա օլան պիր Օս-
մանը պէյլիլ, տէրունիլնտէ գաթընլար
վէ չօճուգլար պուլունտուղու հալտէ
պիր վարօրա թէսաաթիլ իլէմիլ տիր :
Մէգըլը Օսմանը պէյլիլ գօմանտանը
մէգըլը վարօրա տուրմասը իլն իշարէթ
գարրըթմըլ իսէտէ, վարօրա մէգպուր
իթաաթ իթմէքսիլնի եօլունա տէվաթ
իլէտիլիլնտէն, պէյլիք թարաֆընտան
պիր թօր աթըլմըլ տըր : Պուլուն իւզէ-
րինէ մէգըլը վարօր տուրմուլ, վե պիր
իթաաթ պանտէրաա քիւլաա իլէմիլ
տիր :

« Վարօրուն գաթիտանը Անգօնտան
ալթըլաճագ պիր թէգըրէ իպրադ իսիլ, վե

իսկէնտէրիլէյէ կիլթմէքտէ օլտուղունու
իֆաաթ իլէտիլիլնտէն, քէնտի եօլունա
տէվաթ իլէմէսինէ միւսաաա օլունմուլ
տուր :

« Օսմանը պէյլիլնտէ պուլունտան ի-
քի նէֆէր Սֆաքեալը գօրիսանլար, մէգ-
ըլը վարօրուն Բանէլլէնիօն նաւ Եու-
նան վարօրուն օլուպ, վե քիմ պիլիք գան-
ղի զընէա իմտաաթըլար վե լէվազիմա-
թը հարպիլէ նապ իթմէքտէն կէլմէքտէ
օլտուղունու իֆաաթ իլէմիլէր տիր :

« Էլէրէ Օսմանը գօմանտանը կէօգ-
լէրիլնտէ տօրթ աշարադ պազմըլ օլաա ի-
տի, մէգըլը վարօրտա պուլունտանլարն
իթաաթալը օլմուլըպ, իւլա Էրնան օլ-
տուգլարը կէօրէճէք, վե շունճա վա-
զըթտան պէրու թէհի եէրտէ քիլնտէ
կէզիլմէքտէ օլան վարօրուն էսիր թուլթ-
մուլ օլաճագ իտի, հալ պու քի իւս-
թիւն քէյլէ պիր թէֆիլիլ իլէ ալտա-
նարադ գարըպ գօյլէրմիլ տիր :

« Պու միւլահադա հէր քէս թարա-
ֆընտան զուհուրա կէլմէքտէ տիր : Սէյ-
լէնտիլիլնէ կէօրէ Օսմանը տօնանմասը
ամիրալը Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէ-
րի, մէգըլը պէյլիք վարօրուն գօման-
տանը ալէյհիլտէն, փիւր զապալ քէսիլ-
տիլիլնտէն ճէզըրէմիլ էթրաֆընտա պիլ-
զաթ քէնտիլ տօլաշմագ նիլթիլնտէ պու-
լունմանգտա իսիլ : Պազալմ վազթ ու
իգպալ քէնտուլէ եափէր օլաճագմըլտըր :

« Մահը հալին 12 սինտէ Մուսթա-
ֆա նայիլի բաշա հազրէթլէրի, գօրպա-
լարն թէքը իթմիլ օլտուգլարը Զուրնա
գարիլէսի եազընլարնտա, վե Լազոս ճի-
վարլարնտա պուլունմագտա իտի : Օս-
մանըլար մէգըլը գարիլէյի զապլթ իթ-
տիլլէրիլնտէ անճագ տօրթ պէշ քիլն
թէլէֆ օլուպ վե ռն ռն իքի քիլն գա-
տար տալի եարալանմըլ տըր : Սէյլէն-
տիլիլնէ կէօրէ տալար թարաֆընտա թէ-

էֆեսոս գիւտտէ վուգու պուլմուշուր .
« Շիւտիւրտէ Մուսթաֆա բաշա
հազրէթլէրի Զիրիզօնու օրտու մերքեպի
իթթիսադ իյլէմիշէր , վէ մահէլի մէզ-
պուրտա Լագօսլուար կիտիպ իզհարը ի-
թաաթ իյլէտիքտէն պաշգա , Զիմպրագա-
քիեի էսիթ թուլթարագ թէսլիմ իթմէթ-
լիսի տախի թէքլիֆ իյլէմիշէր տիր . հալ
պու քի միւշարիլէյհ հազրէթլէրի մէզ-
քիւր թէքլիֆլէրիի գապուլէ շաեան
կէօրմէտիքլէրիտէն , մերգուլմ ասրլար
սէրֆիլազլու արգասընտան պիզպաթ քէն-
տիլէրիին կիտէճէքլէրիի պէեան պու-
եուլմուշուր տըր :

« Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէրի ,
էճնէպի իմտաաճըլարա պիր միւլճէրէ-
նահ օլմուշ օլան Սէլինօ նահիյեէսինէ
գարշը իճրաաթը հարպիյէյէ միւլպաշէ-
րէթ իտէճէք տիր : »

Բէն .

— Տիւն տէյիլ էվլէթի կիւն , կիճէ-
լէյին , Լէֆթէրին րէֆիլլէրիտէն պիրի-
սի Եննի-շէհրտէ կիզլէնմիշ օլտուղու
պիր խանէտէ պասըմըշ , վէ եանընտա
20 պին զուրուշուգ մահմուտիյէ նամ
ալթուշարտան պուլմուշուր անլա-
շըմըշ տըր :

— Բազար իրթէսի թարիխիյէ չը-
գարլան ճէրիտէտէ օգուտուղուկէ Կէօ-
րէ , կէշէն ճիւմա իրթէսի կիւնիւ սա-
աթճը էսնաթընն տափաթ Պապը-Զապ-
թիլէտէ տիյնէնիլիշ , վէ մէզքիւր զա-
ղէթանըն քէնտիլէր ալէյհնտէ տէրճիւ-
լէտիկի պահսըն իքի միսլինտէ օլտուղու
հալտէ վիթէճէքլէրի ճէվապը րէտտիյի
տէրճ իյլէմէսինէ գարար վէրիմիշ տիր :

— « Կապէթ տը Լըվանըն ճիւմա իրթէ-
սի կիւնքի նիւսիւտէսինտէ , Տէր-սէտաթթ-
տէ պուլմուշուր Սըրպ պէյիլի վէքիլի Մ .
Րիսթիլին Պէլլըտաա ափտէթ իթմիշ օլ-
մասը , վէ րուսիա տէվլէթի վէլի ահա-
լարընըն իճրայի ագտը նիքեաշարը միւ-
նասէպէթիյէ , Սըրպիտան տախի պիր
մէմուր կէօնտէրիլէրէք հազըր պուլմու-
մասընտան տօլալը , Տէվլէթի ալիյէ Սէն
-Բէթէրապուրկ սէֆիլի թարաֆընտան
պիր րթթէսթօ գուհուրա կէլիշ պու-
լունմասը օգուտուղու իսէտէ , պիզիմ էմ
նիյէթէ շաեան եէրտէն ալաղըմըգ մա-
լիւմաթա նէգարէն , մէզքիւր զաղէթա-
նըն իմէրա նամ զաղէթտան ալմըշ օլ-
տուղու պու հափաթիտէ պիր սէհվիթ
օլմալը տըր . չիւնքի Մ . Րիսթիլ Տէր-սէ-
տաթթի թէքլիթ իթմիշ օլմաաղտան պաշ-
գա , Սէն-Բէթէրապուրկտա պուլմուշուր
Տէվլէթի ալիյէ մասլահաթ կիւզարը Մ .
Գօնէմէնօս թարաֆընտան տախի , հէր
նէ գաաա Մ . Մարիինիլին Սըրպ թարա-
ֆընտան մէզքիւր ագտը նիքեաշտա հա-
զըր պուլմուշուրտան հօշլանմամըշ ի-

սէտէ , րթթէսթօ տախի իտիլմէմիշ տիր ,
վէ օլ պապտէ պիր նօթա իթաաթ տախի
վուգու պուլմամըշ տըր :

Լէվալ .

— . . . Միւլէլիֆ .

Իզմիտ , 1866 դեկտ . 11

Տիւն ախաւ պուլաաա բէք իհթի-
շամը սուրէթտէ Մէվլուտի Հիւմանուշ
շէհրի պիլի շէնլիլի իճրա օլունտու . շէյ-
լէքի քեաֆլէրի տիւքքեանլաք վէ հիւ-
քիւմէթէ մախսուս պուլմուշուր մահէլ-
լէր էնլալի գանտիլլէր իլէ տօնաաղըլա ,
շու րուգը մէյմէնէթմէնու 21 բարէ
թօք էնտախիլիյէ էհալիյէ իիսթար օ-
լունտու , վէ Նիշէ մահէլլէրտէն Ֆիշէնք-
լէր ալթըլա , մահիլմապլար վէ մաշալա-
լար էաղըլը , վէհաալը հէր սընըֆէ-
հալի շալ ու խէնտան օլմագտա իքէն ,
Հասան բաշա հազրէթլէրի թարաֆըն-
տան պիր ագիւմ գիեաթէթ քէշիտէ օլուն-
տուղուտան իսլամ վէ խիսթիեանտան
խալիլի ճէվաթ հազըր պուլմուշուր , վէ
միւշարիլէյհ հազրէթլէրի տալթէթլի-
լին օտաաղընտ կիտէրէք խաթըլարընը
թաթիիլիլ իյլէտիր :

Շու մէսէրլէթպախշ կիւնիւն սայէ-
սինտէ , մահպէտտէ պուլմուշուրպաա չըգ-
մալարընա աղ գալմըշ օլան պիր թագրմ
սահիպ ճիւնհալարըն սէպիլլէրի թախի-
լէսինէ լուլթ ու միւսաաաա պուլմուշու-
տու :

Հայտուալարտան Տօնիկ վէ րէֆիլ-
լէրի իզմիտէ կէթիլլիլլիլլէր :

Գազամըգ միւտիլլէրիտէն վէ չա-
վուշաթընտան պաղըլարը Ֆուգարաաան
պիղալիլի հազըր զիեաաա փալաա ալմըշ
օլունա , վէ տահա սայիր ուլղունտուգ
հարէթլէրի իրթիքեապ վէ ճէսարէթ
իթաիլլէրի իլին , մէճիսի քէպիրտէ մու-
հաթէմէ իտիլմէք իւզըն պուլաաա ճէլա
օլունտուլար :

Շիմտիյէ գաաաա հիւքիւմէթ գօնա-
ղընըն պիր քէօշէսինտէ , վէ Գաթու ալթը
տէնիլլէն մահէլլտէ պիր գապլիյէ եիւզ
պաշալը իլէ պիրտէ քեաթիլա պուլմուշու-
րապ , վէ իսթէնիլալիի հալտէ անլէրին
թարաֆընտան գապլիլլէր կէօնտէրիլէ-
րէք , իպաաաալահն ախա ու իթաաա իշ-
լէրինէ պաղըլմագտա իտի իսէտէ , պիր
գարիյէտէն վէ եախտ սայիր պիր մա-
հէլլէն պիրիսինիլ ճէլալի իլին պիր գապ-
լիլլէ կէօնտէրիլմէսինէ լիւղուլմ կէօրիւն-
տիւքտէ , կիտէճէք գապլիլլէյէ բէշինան
20-30 վէ եախտ 40 գուլուշ վէրիլլիթ-
տէն պաշգա , հիր գաշ կիւն գալըր իսէ
կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք պէյկիլիլ իլին
եէվիլլէ նաֆագա պէտէլի տախի վէ-
րիլլէսի իզթիլա իթմէքտէ , վէ պու-
եիւղտէն իսէ , Նիշէ կիւլիլլէրի հու-
սուլէ կէլմէքտէ իտի . հալ պու քի շիմ-
տի Հասան բաշա հազրէթլէրի թէտա-

պիրի հասէնէլլէրի սէմէրէսինտէն օլարագ ,
Մէրքէգ նամիլլէ , վէ ազալարը իսլամտան
վէ խիսթիեանտան միւլլէթթէպ օլունա ,
վէ Մըսըր վէքիլի գաաա հաճի Սհմէտ պէյ
նամէհի տիրալէթ վէ սահիպ լիեաղաթ
գալթըն լիեաաթթիլտէ պուլմուշուր
հալտէ պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունմուշ ,
վէ էհալիլին իլլէրի հէմ գօլալլըգլա , վէ
հէմտէ զաաղըլըգսըգ օլտուղու սուրէթտէ
կիւզէլ կիւզէլ իճրա օլունմաաա պաշա-
մըշ տըր . շէյլէ քի , մէրքէգի մէզքիւ-
րուն ուսուլլինճէ , շիմտի պիր աաաալըն
ճէլալի միւրաա օլունտուգտա , միւտաաի
օլան քէա կիտիպ գըրգ փալա վիթիլլէք
պիր գըթա թէպքէրէ ալմագտա , վէ ճէլա
օլունմաաա աաաաա կէօթիլլիլա թէս-
լիմ իթմէքտէ , վէ մէրգուլմ տախի գու-
ղու կիլիլ գալըլա քէնտու քէնտույէ կէլ-
մէքտէ տիր . չիւնքի իթաաթ իտիպ կէլ-
մէտիկի թագալիլլտէ միւսթահաղ օլ-
տուղու ճէգաեը շէքէճէ կիլիլ լանա պիլ-
մէքտէ տիր :

* * *

Պիլլէրճէ տէֆա թէճիլապէ օլուն-
մուշ տուր քի , պիր էհալիլի գապլիլ ու-
խալլէ իթմէք իլին , գըլըճ , գըրպաճ ,
վէ զիւնիլլտէն զիեաաա , աաաա ու թէր-
պիլլէ վէ մէտէնիլլէթ թարիլ ու թէտ-
պիրլէրի իթթիլա օլունմաա միւրաճաճ
տըր . լաքին , հալլէք քի , հէր մէմուր-
տա օ էհիլլէթ վէ տիրալէթ պուլմուշու-
տըղընտան , չօգ եէրլէրտէ հալաա էհալի
պաաաղը վէ եապանի սուրէթտէ մուաալ-
լէր իլէ իտարէ օլունմագտաաա . ֆա-
գաթ , պու ճիւմէլ իլէ տախի թէշէքքիւր
իթմէլիլիլ , չիւնքի պիր գաշ սէնտէն
պէրու հէր թարաֆտա մէտէնիլլէթ է-
սէրլէրիլին քէապի թէրաղըր իյլէմէսի
կէօրիլլէքտէ տիր :

— . . . Միւլէլիլիֆ

Իզմիտ , 1866 դեկտ . 16

Իզմիտճէ տէրքեա օլան հալաաաիլ-
լի զաղէթանըղտա օգուտուղու բէք
մէմուշ օլմագտա , վէ շէհրիլիլլէն կիւն-
տէն կիւնէ իսլահաթըն կէօրտիւքճէ ,
թէգաեիլալի եօմ ու իզպալի հազրէթի
Շէհրիեարի հազըրտա վաճիպտէն պու-
լունան տուալարըմըգ թէքթիլլէր տէ-
վալիլլէքտէյիլ :

Մուախիլլէրէն իսթանպօլտան կէլիպ-
տէ , Արմաշ մանաթըրը եաղընտա
վուգու պուլան Լէֆթէր գալղաաընտա
շէհրտ տիւշէն Մէհմէտ պէյ , քէնտի
աաաալարը վէ սայիր գըր սէրտալարըլա
օլտաա պէքլէտիլլէրի միւտտէթտէ թա-
պիլալլէր եէմիլլէր իլլիլլէր , վէ իզթի-
գա իտէն շէյլէրիտէ քէյլիլլէր ալմըշար
իսէտէ , քէյլիլլէր Հասան բաշա հազ-
րէթլէրի թարաֆընտան րուլմա վէ էլ-
մէնիլլէ նէշը օլունան իլանմալլէր մու-
ճիլլիլլէ , միրի մէրհուլմա եէտիլլէն

պիր բուսուլա արմամբը տրր :

Պու տէ՛ֆա մէզքիւր մանասթըր րա-
հիպլընտէն արծ : Գէորդ վարդապետ
պուրաբա կէլէրէք , վէ հիւքիւ մէթէ միւ-
րաճաթ իտէրէք , 300 օգգա թուզ ,
վէ պուռնա էմսալ պիր թաղըմ էրզադ
պէտէլի օլտուղու հալտէ պիր գալ պին
ղուրուշ թալէպ իլլէմիշ իսէտէ , եէտին-
տէ պիր բուսուլա սը պուլունմադըն-
տան , էօյլէ աշղտան , ետնի պիր եէրտէ
գայտ տիւշիւ ըիւլէրէք մալիշ իսագինէսինէ
մալ իտիլէքսիդին փուրա վերիլէմէյէ՛-
կի , վէ հէմաէ քէնտիսինին պիր մանաս-
թըր րահիպի օլուպ , էօյլէ չէյլէրէ քէյ
գօճապաշըլարընը գարըմասը լաղըմ
կէլէճէյի ճէվապը վէրիլմիշ , վէ զանն ի-
տէրիմ քի մէրգու մ վարդապետ պու խու-
սուսու բաթըրիստնէեէ իփատէ իթմէք
նիլէթիլլէ իսթանպուլա կէլմիշ տիր :

Փու գարանըն ալէսսէ վիյէ չէքտիկի
պուլում ու զտորըլըք անճապ քէնտի ճէ-
հալէթինտէն նաշի տիր : չիւնքի տէվ-
լէթճէ ուսուլ ու նիզամուտն պիստապեր
պուլունմադտա տրր , վէ վարդապետըք
սըֆաթ վէ մէմուրիլլէթինի տէր իւհ-
տէ իթմիշ օլան զաթլար իսէ , բէրհիզ
թուլունուզ , սօլան սարմըսագ եէյի-
նիպ տէյի վազ վէրաիքլէրի եէրտէ , պիւ-
րադտա տիւնեմա նասիհաթլար վեր-
սէլէր , իլի օլաճաղընտա չիւրհէ եօգ
տուր :

— Իսմայիլ նամ վարօրու հիւ մանուէն
տիւն տիշտմ Հիւսէյին պէյ , վէ էհալիւ
տէն թօրլանըլըն օլան եէտի սէքիզ պին
գըթա թիւֆէնք պէրապէր օլտուղու
հալտէ կիրիտտէն կէլիշ տիր :

Մէզքիւր վարօրուն կէթ իրտիկի խա-
պէրէ կէօրէ , Մուսթաֆա նայիլի բաշա
հաղըթլէրի Սէլինօ գազտըր գուրասըն
տան տէնիզ գըրըսընտա Լիվաթա վազը
նամ գարիլէյէ փասըր օլմուշ տուր :

Եու նանըր վէ սայիր էճնէպի իմտատ-
ճըլար Բօնեատա իզհար իթտիքլէրի մու-
զալէմէթ տէն սօնրա պիւթիւն պիւթիւն
բէրիշան ու թարու մար օլմուշար , վէ
Գիսամօ իլէ Սէլինօ նահիլլէթի տալի
տայիլլէյի իթաթաթա տալալէթ իթմիշ-
լէր տիր : Թաֆսիլաթընը ետրըն պէեան
իտէրիզ :

Գալիլէ :

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

« Զարչամպայի Ս. Միքայէլը » . — Զար-
չամպայէն գրուած նամակէ մը քաղաքնիս
աւասիկ , բնիկ Աղճակօնէ գիւղէն Տ. Մի-
քայէլը 'ի վաղուց անտի անառակ կեանք մը
վարելէն թէ գիւղացւոց եւ թէ քաղաքաց-
ւոց խիստ ատեղի ըլլալուն , ասկէ չորս տա-
րի առաջ երբ քահանայ ձեռնադրուելու հա-
մար քանիցս տեղս եկաւ մեր հաճութիւնը

ստանալու , իւր լկտի վարքը քաջածանօթ
ըլլալով մեզ , բնաւ արժան չը դատուեցաւ
այնպիսի սրբազան պաշտօնի մը . մենէ յու-
սակաւոր Սինապի գիւղերէն մէկն երթալով
տարի մը հոն կենալէն ետք , գիւղացւոց
ստորագրութեամբ Ամասիոյ առաջնորդ
Գէորգ սրբազանէն քահանայ ձեռնադրուե-
ցաւ , տարիէ մը իւր գիւղը դարձաւ եւ ըս-
կըսաւ աւելի արձակ համարձակ ասոր անոր
ամուսինը եւ կոյսերը զլիւս հանել , աւա-
ղակութիւնն ձեռքէ չթողլով , որուն համար
գիւղացւոցմէ անդադար տրտունջ ըլլալուն ,
պատշաճ դատուեցաւ քաղցրութեամբ որ-
սալ զինքը : Մէկ տարի յառաջ քաղաքս 'ի
Զարչամպա բերուեցաւ եւ պատուէր եղաւ
իրեն մէյ մ'ալ գիւղերը չերթալ եւ քաղա-
քիս մէջ քահանայութիւն ընել : Զորս ամի-
սի չափ ղգաստացած երեւցաւ , իսկ երբ
Մեսրոպը վարդապետին մահը վրայ հասաւ
դարձաւ անհամեստութիւնը ձեռք առաւ ,
իր տունը Տաճիկ եւ Քրիստոնեայ կիներ
անպակաս կընէր թէ իր եւ թէ այլոց չար
կամքին համար . ասոր համար ամեն կողմա-
նէ բողոքն անպակաս էր . բայց թաղ-խոր-
հուրդը ետքի գալիք գէշութիւնը նկատելով
ակամայ կը համբերէր : Տանտիրօրը համբե-
րութիւնը վերջապէս հատնելով կստիպուի
չատ մը կռիւէ ետքը զանի տունէն դուրս
վանտել , ժողովուրդը առաւել եւս զայրա-
ցաւ այս լրբութեանը վրայ , եւ երկրորդ
առաւօտուն եկեղեցին սլաստարագի ժամա-
նակ դարձեալ զայն քահանայից կարգին մէջ
տեմնելով սկսաւ խուռն բաղմութեամբ դուրս
ելլել , Այս ամենուն հետ Տ. Միքայէլը սկսաւ
առջինէն աւելի գինետունները յաճախել ,
ասդին անդին եկեղեցւոյ արարողութիւնները
եւ հաւատքը այսպսնել , Այսու ամենախիւ
Ս. առաջնորդին գալստեան մօտ ըլլալուն
լուրն ալ առնելով պատիժէ գերծանելու նը-
պատակաւ ուղղակի տեղւոյս իսլամ էֆէն-
տիին կը դիմէ եւ անոր խորհուրդով Մահ-
մէտականութեան յանձնառու կըլլայ : Թաղ-
խորհուրդը զայս լսելով , իբրեւ անգէտ կը
կանչէ Տ. Միքայէլը եւ ժողովուրդեան հետ
կը հաշտեցնէ : Բայց Տ. Միքայէլը անտի կող-
մէն (Տաճիկներէն) մեծ մեծ խոստումներ
լսելուն եւ ինքն ալ արդէն սիրահարեալ ըլ-
լալուն ազգին կողմանէ ամեն ջանք 'ի դե-
րեւ կեննել , Նա երկու օր ետքը հիւքիւ-
մէթն երթալով ամենուն առջեւ Մահմետա-
կանութիւնը կընդունի . ազգը դժուարու-
թեամբ երէք աւուր միջոցով հիւքիւմէթէն
կառնու գՄիքայէլը մեծամեծ խոստումներ
կընէ , բայց 'ի գո՛ւր : Ս. առաջնորդին միջ-
նորդութեամբ Տրապիզօնէն եկած էմիրնա-
մէն եւ իւր գրերը հոս հասածին պէս ամեն
միջոց 'ի գործ գրուեցաւ . Սամսունէն Շնոր-
հաւորեան Գրիգոր աղան փութաց հոս եւ է-
միրնամէյով Սամսուն տարաւ գՄիքայէլ . Եր-
կու օրէն Սամսունի Տեղակալին յատուկ գրովը
տեղս (Պարչամպա) հասաւ , բայց ե-
կած օրը զգեստները փոխելով եւ մօրուքը
կտրելով բաղնիքէն 'ի մզկիթ տարին առանց
թլփատելու , եւ հիմա ալ որչափ որ ամէն
օր հիւքիւմէթը երթալով կը թախանձէ որ
զինքը թլփատեն , սակայն որոշ պատասխան
մը չը տալով կը յապաղեցնեն :

Չը մոռնանք յիշելու , թէ մէկ քանի խաջ
Աւետարան եւ Մաշտոցի վրայի արծաթնե-
րը գողնալով ծախեր է : Նաեւ կերկճէ դիւ-
ղի եկեղեցին ալ որ ասկէ առաջ կողոպտը-
ւեցաւ , գողերուն առաջնորդը այս է եղեր ,
որուն քովէն ելաւ մեռնի չիւլէն սուրբ մե-
ռնով , զոր քանի մը օր առաջ քրիստոնէի
մը ձեռօք քովէն առնուեցաւ 200 ղուրուշ վը-
ճարելով իրեն . ամէն յանցանացը եւ այս ըն-
նած ընթացքին համար հիւքիւմէթին թաղ-
րիւր տուին , որուն պատասխան տուին թէ
— այն (Տ. Միքայէլը) Սամսուն իսլամ եղեր
է եւ այնպէս է եկեր եւ այլն :

Արդ՝ մեծարգոյ խմբագիր , առաջնորդ մը
ինչ կրնայ ընել այսպիսի անպատկառ անձի
մը համար : Քանի քանիներ ասոր պէս , այս
անառակ Տ. Միքայէլի պէս իրենց չար կիրքը
յագեցնելու իրենց պիղծ կամքը 'ի գործ դնե-
լու համար , որը Պապական , որը բողոքա-
կան , որը Մահմետական , որն ալ եւ այլն
եւ այլն կըլլայ :

Այս կէտին վրայօք խօսելիքս ուրիշ առթիւ
մը կը թողում , քանզի նամակս կարծեմ քիչ մը
երկար եղաւ , եւ որուն պատճառաւ քանի
մը կարեւոր լուրեր յետագայ նամակիս թո-
ղուցի , մանաւանդ որ միջոցս ալ կարճ է :

Յ . Գ . Նախընթաց նոյեմբեր 3ին Մուշի
6 վարդապետներն առօք փառօք աքսոր-
ուեր են . մինչեւ Հալէպ հասնելին ալ հե-
ռագրով իմաց տրուած է :

Մահմետ 2271 թիւի հիւսիս-արեւելեան պարսիկ :

Հիմա տեսնենք թէ հասարակութիւնը
ի՞նչպէս կրնայ կատարել իր գործը այս մա-
սին : Հասարակութիւնը կարգ կարգ ըմբռ-
նելով՝ իւրաքանչիւրին պարտաւորութեանը
վրայ զատ զիտողութիւն ընելը զիւրին է :
Լրագրաց խմբագիրներն ունինք ըստ որում
մեր արհեստը , զիրքը եւ այլն ինչ որ լինի՝
այս գործը ամենքնուս ինկած պարտաւո-
րութիւն մի է խորհելու , աշխատելու եւ յա-
ջողընելու հարք գտնելու , լրագրաց խմբ-
ագիրներուն ալ վրայ ինկած պարտաւորու-
թիւն մի է . կրնանք ըսել որ անոնց մէկ
յատուկ պաշտօնն է իրր հասարակաց պաշ-
տօնեայք՝ մանաւանդ , մեր ատենը որ յիշեալ
պատասխարանին կարօտութիւնը օր ըստ օրէ
կը զօրանայ մէջերինս աղքատութիւնը շատ-
նալով : Հասարակութիւնը իրաւամբ կը պա-
հանջէ այս ծառայութիւնը անոնցմէ : Մեր
ծերերը , հիւանդները եւ որբերը լրագրաց
ծառայութեանը իրաւունք ունին : Մեր լը-
րագիրները հասարակաց դրամովը կապին ,
ուստի անոնց պարտքն է դրամին փոխարէն
բան մը տալ՝ դրամին արժէքը , այն է ժո-
ղովուրդին որոշ արդիւնք մը ցըցունել ,
յայտնապէս եւ իրականապէս օգտակար ու
կարեւոր գործերու ձեռք բռնել , հետամուտ
լինիլ եւ 'ի գլուխ հանել : Մեր լրագիրները
ի՞նչ աւելի զգալի ու կարեւոր ծառայու-
թիւնով կրնան զբաղիլ՝ քան թէ ժողովուր-
դին համար աղւոր հիւանդանոց մը պահ-
ուելուն ծառայելով ի՞նչ գործերու համար
իրենց էջերը օր ըստ օրէ եւ չաքաթէ շա-

բաթ լեցուցած են, որոնք աւելի ստիպողա-
կան եղած ըլլան քան թէ մեր ծերերուն,
հիւանդներուն եւ որբերուն հանգիստ պա-
տըսպարան մը պահելու համար ժողովուր-
դը համոզելը, խրախուսելը, անոնց սիրտը
ջերմ ու եռանդնին վառ պահելը յիշեալ պա-
տըսպարանին վրայ: Այս ծառայութիւնը որ
ընեն լրագիրք, արդիւնքը ակնհայտ, իս-
կական, եւ մեծին եւ փոքրին, գիտունին եւ
սոգէտին յայտնի եւ զգալի կը կենայ հոն իւր-
քեւ արձան մը: Հիւանդանոցը հանապազօր-
եայ ծախքի անհրաժեշտ կարօտութիւն ու-
նի, մէկդի ձգուելը անհնար գործ մի է,
բոլոր հասարակութեան համար ստիպողա-
կան պէտք մըն է թէ կրթեալ ըլլանք թէ
անկրթ: Այս գործը ինչպէս որ ժողովուր-
դին օժիւղէն պինդ բռնած է, որ զի դառ-
նան թող չտար, նոյնպէս լրագրաց խմբ-
ագիրներուն օժիւղէն բռնած է, ուրիշ ինչ
ծառայութիւն ու գործ ալ որ ընեն: Լրագ-
րագրք թէ որ այս գործին մէջ արդիւնք ցոյց
տան, կիկօ եւ Մըրկօ եղբայրները չեն կըր-
նար չհամոզուիլ որ ուղղական ու սեռակա-
նըղ իրենց ալ ծառայութիւն կընէ անաւ:
Եթէ չենք սխալիր ու ճշմարիտ է՝ որ լը-
րագրաց խմբագրութիւն ընողներէն ալ մեր
հասարակաց պատասպարանին կարօտ եղող-
ներ պատահած են, ասանկները թէ որ ի-
րենց լրագիրով անոր հաստատութեանը նը-
պաստած էին, այս աշխատութիւնը իրենց
անձին ալ պէտք եղաւ ըսել է՝ մինչդեռ ո՞ր-
քան ուրիշ բազմադրաց աշխատութիւններ-
նին ապարդիւն մնացին կամ արդիւնքնին
ժամանակաւոր եղան: Լրագիրք սահմանա-
դրութիւնով՝ տեսակ տեսակ ժողովներու
գործերով եւայլն կը զբաղին. ասոնց բոլո-
րը լաւ. եւ հարկաւոր են. բայց բոլորովին
նպատակը եւ արդիւնքը ժողովուրդին կա-
րօտութիւնները լեցնելու, անոնց պէտքին
ծառայելու կէտին պիտի կատարուին, բո-
լորը իբր աշխատակից մեքենայ մըն են յիշ-
եալ արդիւնքը արտադրելու համար բռնը-
ված եւ գործունէութեան մէջ պահուած:
Եթէ ոչ, անոնք նշանակութիւն չունե-
ցող զուր աշխատութիւններ են եւ ոչ վար-
կեան մը մեր ուշադրութեանը արժանի: Ժո-
ղովուրդին հիմա ամենակարեւոր կարօտու-
թիւնը հիւանդանոցն է. եթէ կարեւորու-
թեանը համեմատ պէտք է լինի աշխատու-
թիւնը. ուրեմն լրագիրք աւելի աշխատելու
են ասոր համար: Լրագիրները ինչ մեծ գոր-
ծիքներ են ժողովուրդին յառաջադիմութիւնն
յաջողընելու պիտոյքները հողալու. դեռ
ճանչցած չենք մենք. ասի յայտնի է մեր
քիչ յարգ ու արժէք տալէն անոնց: Հիւան-
դանոցներ եւ ուրիշ հասարակաց հաստա-
տութիւններ կանգուն պահելու համար հը-
րատարակութիւնները անգին գործիքներ ե-
ղած են Եւրոպայի մէջ, իրենց բնական աղ-
դեցութիւնովը ասանկ են. ուստի մեր մէջ
ալ ասանկ կը ըլլան: Ասոնք կը շրջին, ժողո-
վուրդին ուշադրութիւնը կը գրաւեն, կը հա-
մոզեն անոնց միտքը եւ կը պատրաստեն զը-
րամ տալու, այսպէս՝ անգին գումարներ
կը հաւքուին Եւրոպայի մէջ:

Մ. Գ. Է. Է.

ԼԻՎԵՐՖՈՒԼ ԲԱՄՈՒԳ ԲԻՅԱԶԱՍԸ

13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914 ՎԵՐՃԻՄԷՆ:

Պու. կիւն բիյաչա բէք գումար յաւել-
ուցու. լաքին ֆիեաթլար բէք գաւի գա-
ւըլար, վէ պու. հաֆթանըն ֆիեաթլարըլա
րիւպար օլունտուղու հալտէ, Յմէրիգան ճինս-
լէրի 1-2 տէն 1-4 է, վէ Հինտիյա 1-2 բէնա
եիւքսէլմիշէր տիր:

Պու. կիւն սաթըլ 40,000 պալեա, պու-
լարտան 2,000 ի մատրապաղար վէ թաշրա
իչին տիր: Պու. կիւնքի ֆիեաթլար, Օրթա
Պոլա 14, Մօպիլ 141-2, Օրլէանս 141-2,
էյի ճինս Մըսըր 17, Բէրնամ 143-4, Տօլա-
րա Սուրաթ 141-2, Պէնկալ 81-2:

14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914 ՎԵՐՃԻՄԷՆ:

Բամուգ ախդուրթար պու. հաֆթա պաչ-
տան պաչա բէք չօգ օլուն, բէք գաւի ֆի-
եաթլարտա, վէ հէր նէ գատար չարչէմպի
վէ բէնչէմպի կիւնլէրիտէ, բազար իրթէ-
սի սալը կիւնլէրիտէ, իսթէք աշաղըճա
օլուն իսթէք, քեաֆֆէյի ճինսլէր հէման ի-
լէրիլէմէքտէ օլունլար. Նիւ-Եօրգ խա-
պէրլէրի այլըն 12 իւնէ գատար, Օրթա 54
անթ, Լիւրըրուլտա սաթըլտը 141-2, Սիւյ-
լընտ գաւի ֆիեաթլար իւրէր բէք բէվալիճ
տիր, Ամէրեգան ճինսլէրիտէ չօգ էյի իս-
թէք օլուն, վէ ֆիեաթլարտա 1-2 տէն 1-4 է
գատար իւրլէրիտէ եիւքսէք տիր, գապա վէ
օրթա ճինսլէրիտէ, քեաֆֆէյի Պրադիլտէ
էյի ալըլ վէրիշ օլուն, վէ օպիր հաֆթաթան
ֆիեաթլար 1-2 բէնա եիւքսէք տիր, Մըսըր
մալլէրի բէք զիեաթէր իւրլէրիտէ տիր, վէ ա-
շաղը ճինսլէրի 1 տէն 1-2 բէնա գատար
եիւքսէլմիշ տիր, քէզա էյի ճինսլէրի 1-2 բէ-
նա գատար. Դարգը Հինտիյաթա իսթէք արթ-
մազտա տըր, պու. կիւնլէրիտէ իլէրլէլիշ
չօգ եարտըմ իթտի, վէ հէր նէ գատար բի-
յաչա իթի կիւնլէրիտէ պէրու րահաթ տու-
կունճանա իսթէք, ֆիեաթլար 1-2 բէնա գա-
տար իւսթէլէթիլէր հէր պիր ճինսլէրիտէ.
պիրազ ալըլվէրիշ օլուն էօնիմիւլգաթէր հաֆ-
թա եթիլէլէք բամուգլար իչին, էն սօն
ֆիեաթլար Ամէրիգան բէնչէմպի, Սըրլ օր-
թա կէմի իսթիլէ 14, Պէնկալ չարչէմպի
էյի թիւճճար մալի կէմի իսթիլէ 81-2, սալը
կիւնիւ էյի թիւճճար մալի կէմի իսթիլէ 7
3-4 բէնա, բէք ալեա ճինս 83-4, էյի ճինս
սեպտեմբերտէ կէմիլէ եիւքսէլմիշ 8 բէնա,
Պամրնովութի էյի թիւճճար մալի կէմի իս-
թիլէ 101-2 բէնա. պու. հաֆթանըն սաթըլը
107,160 պալեա, պու. կիւնլարտան 19,160 մա-
րապաղար վէ 18,650 սի թաշրա իչին օլունպ
վէ պազի 69,050 պալեաթը եթրլի ֆապրի-
գալար իչին տիր. պու. կիւն բիյաչա աշը-
տը վէ գաբանտը գաւի ֆիեաթլարտա, սա-
թըլ 40,000 պալեա, 2,000 մատրապաղար
վէ թաշրա իչին տիր. ֆիեաթլար օրթա Ա-
մէրիգան 14, էյի ճինս Մըսըր 17, Տօլարա
Սուրաթ 141-2:

Պու. հաֆթա իսթալաթ 28,906 պալեա,
պու. սէնէ պու. կիւնէ գատար 5,552,490 պալ-
եա, 1865 տէ պու. թարիս 2,415,599 պալ-
եա, պու. կիւնքի հաղըր 444,520 պալեա,
կէլէն սէնէ պու. կիւն 548,090 պալեա:

14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914 ՎԵՐՃԻՄԷՆ:

Պու. կիւն բիյաչա բէք գումար յաւել-
ուցու, վէ ալըլ վէրիշ զիեաթէր իլէրի կիթմէք-
տէ տիր, ֆիեաթլար գաբանտը բէք գաւի
խուսուսա Դարգը Հինտիյա ճինսլէրիտէ,
սաթըլ պու. կիւն 42,000 պալեա. պու. կի-
ւնլարտան 5,000 ի մատրապաղար վէ թաշրա
իչին տիր. ֆիեաթլար էսկի հալտէ:

17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914 ՎԵՐՃԻՄԷՆ:

Պու. կիւն բիյաչա բէք գաւի օլուն, վէ
Դարգը Հինտիյա ճինսլէրիտէ բէք զիեաթէ
իսթէք օլուն. պու. ճինսլէր բէնչէմպի կիւ-
նլէրիտէ պէրու 1-2 բէնա իւրաթաթա իւսթէ
գօյտուլար, պաչա ճինսլէր տախի 1-2 բէ-
նա, Պէնկալ ալեա կէմի իսթիլէ 81-2 բէնա,
սաթըլ պու. կիւն 20,000 պալեա, պու. կիւնլար-
տան 7,000 ի մատրապաղար վէ թաշրա ի-
չին տիր: Պու. կիւնքի ֆիեաթլար, Օրթա
Պոլա 141-2, Մօպիլ 141-2, Օրլէանս 141-2,
էյի ճինս Մըսըր 17, Բէրնամ 145, Տօլարա
Սուրաթ 143-4, Պէնկալ 81-2:

18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914 ՎԵՐՃԻՄԷՆ:

Բիյաչա զայէթ իլէ էյի վէ իշտահտա տըր,
վէ սաթըլըլար եիւքսէք ֆիեաթ իսթէմէք-
տէ տիրլէր. պու. կիւնքի սաթըլ 20,000 պալ-
եա, պու. կիւնլարտան 6,000 ի մատրապաղար
վէ թաշրա իչին տիր, Պու. կիւնքի ֆիեաթլար:
Օրթա պոլա 143-4, Մօպիլ 141-2, Օր-
լէանս 145-8, էյի ճինս Մըսըր 17, Բէրնամ
151-4, Տօլարա Սուրաթ 143-4, Պէնկալ 81-2:

19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914 ՎԵՐՃԻՄԷՆ:

Պու. կիւն սաթըլ 50,000 պալեա օլունպ,
վէ ֆիեաթլար տախի 1-2 բէնա եիւքսէլմիշ
տիր: 40,000 պալեա տըր մատրապաղար վէ
թաշրա իչին, օրթա Ամէրիգան 141-2, էյի
ճինս Մըսըր 17, Տօլարա Սուրաթ 143-4:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԵԿՐԱՖԻՅԷ

(ԱճԱՆ ՀՈՒՆ ԲԵՐՏԵՆԷՆ)

Փարիս, 1 յունվար. ախչամըն սաաթ 6
վէ 5 տազըգասընտա.
Մօնիթէօր տիւ Սօարտա օգունտուղունա
կէօրէ, իմէրաթօր հազրէթլէրի ելլապաշը
օլմար ճինսլէրիլէ, վիւքէլայի տէվլէթի հա-
ղուրունա գապուլ իթմիլ, վէ իճրայի թէպրիքի
սալը ճէտիտ վէ իզարըթլէլէքթիլ իլէ պէ-
րապէր, միւտալէմէթ ու մէթանէթի միլք
ու տէվլէթ, վէ սէաթէթի հալի միլլէթէ
արզուքէլ պու. կիւնտուղունու, վէ սէնէլի ճէ-
տիտէլի սուլի ու սալահ իւզրէ կէօրիւպ,
վէ սէրկիի ումուլմիլին իսէ հըրս ու թամա-
լարը թէսկին իսթէլէլինէ, վէ ումուլուն
մէնֆաաթընա եարտըմ իլլէլէլէլինէ իւմիտ-
վար պու. կիւնտուղունու տախի պէեան իլլէ-
միշ տիր:

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Զ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԵԱՆԷՍԻՆՏԷ

ԳԵՅ-ՕՂԼՈՒՅԱ ՏՕՐՈՒ ԵՈՒՅԱ, ՏՕԹՈՐԱՅ ԱՅՏՈՒԼԷ

ԳՈՐԱՑԵՐԼԵՐ ԳԱՐԵՐՈՒՄԱ ՆՈՒԹԵՐՈ 467: